

Älvsjös gröna vardagsrum

Park- och naturmarken är Älvsjöbornas gröna vardagsrum, där de tillbringar stor del av sin fritid. Tillgången på och utformningen av vardagsrummen har en stor betydelse för invånarnas vardagsliv, livskvalitet och hälsa. För att stadsdelsområdets parker och naturområden ska kunna användas av alla är det viktigt att det finns en mångfald av funktioner, upplevelser och sociala värden.

Boende och besökare

Den totala folkmängden i Älvsjö är 27.710 (år 2015). Sedan år 2012 har antalet invånare ökat med 1460 personer och enligt stadens prognos förväntas invånarantalet öka med ytterligare 5387 personer fram till år 2022. I Älvsjö är de största ålderskategorierna 25-44 år respektive 45-64 år vilka svarar för strax över 50% av Älvsjös totala befolkning.

Folkmängden och åldersstrukturen förändras i takt med att personer flyttar in eller ut från stadsdelsområdet eller genom att personer dör eller att barn föds. Älvsjö innehåller en blandad bebyggelse av olika storlek och karaktär. Variationen av gamla och nya bostadsbestånd tyder på att nuvarande åldersfördelning troligtvis kommer vara liknande fördelat. Även tendenser som att barnfamiljer flyttar från innerstad till ytterstad påverkar statistiken.

I stadens översiktsplan har Älvsjö pekats ut som ett område med potential att utvecklas till en attraktiv tyngdpunkt i ytterstaden. Solberga och Älvsjö- Kabelverket ingår därför i planeringen för att skapa en tätare, mer sammanhållen och varierande stadsmiljö.

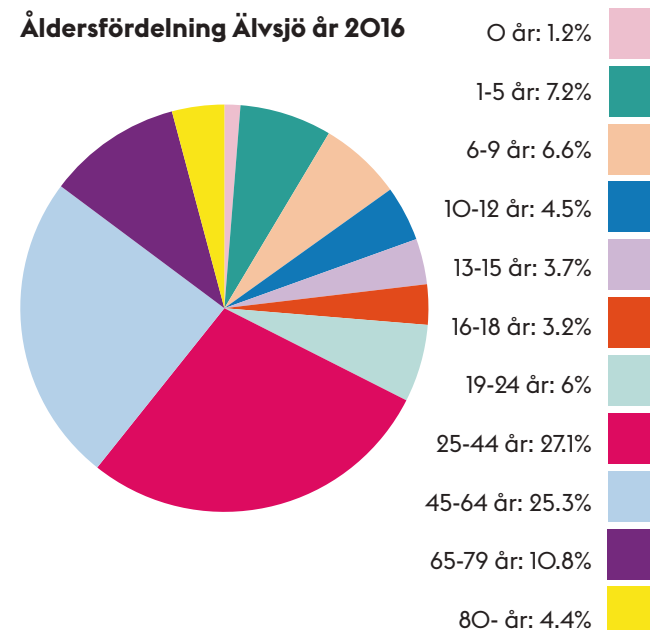
Parallellt med planeringen av de större exploateringsprojekten pågår även många mindre förtätningsprojekt i övriga delen av stadsdelsområdet.

En ständigt ökande befolkning ställer högre krav och ökar trycket på stadsdelsområdets parker och naturområden. Med ett ökat tryck ökar slitaget och därmed även behovet av skötsel och renovering av park- och naturmarken. Med fler barn och unga ökar framförallt kraven på stadsdelsområdets lekplatser och aktivitetsytor.

Älvsjös största besöksmål är Stockholmsmässan som i genomsnitt har en miljon besökare per år. Övriga populära besöksmål i stadsdelsområdet är Älvsjö IP, Långsjöbadet, Parkleken Kristallen, Långbro park och Älvsjöskogen. Drygt 8000 personer har sin arbetsplats i Älvsjö. Arbetsplatserna finns framför allt kring Älvsjö centrum och i Älvsjö industriområde.

Fakta

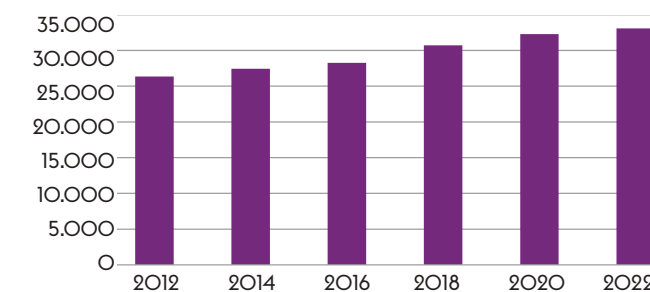
Åldersfördelning Älvsjö år 2016

Åldersfördelning.

Källa: Statistik Stockholm, 2016.

Folkmängd Älvsjö år 2012-2022

Folkmängd. Källa: Statistik Stockholm, 2016.

Parker för alla

Park- och naturmarken har stor betydelse för människors vardagsliv, livskvalitet och hälsa. I Älvsjö finns parker och naturområden av olika karaktär, storlek och utformning. Allt från mindre fickparker till större natur- och friluftsområden. För Älvsjös boende och besökare ska parkerna och naturområdena vara inbjudande och tillåtande demokratiska rum. Stadens park- och naturmark är öppen för alla, året runt dygnet runt. Detta är någonting som är unikt för Stockholm i ett internationellt perspektiv.

Mångfald

De gröna vardagsrummen har en värdefull roll som demokratiska mötesplatser för människor i alla åldrar, oavsett social eller kulturell bakgrund. Parkerna främjar jämställdheten och bidrar till folkhälsan. Behov och efterfrågan av innehåll varierar.

För att Älvsjös parker och naturområden ska kunna fungera som vardagsrum för alla invånare är det viktigt att de innehåller en mångfald av upplevelser och sociala värden. Parkerna bör därför erbjuda en variation mellan allt från rofyllda platser med blomprakt till utmanande lekplatser eller motionsspår.

Med en ökande befolkning som använder stadens offentliga rum som vardagsrum, har efterfrågan på evenemangsplatser och robusta platser för lek och aktiviteter ökat allt mer.

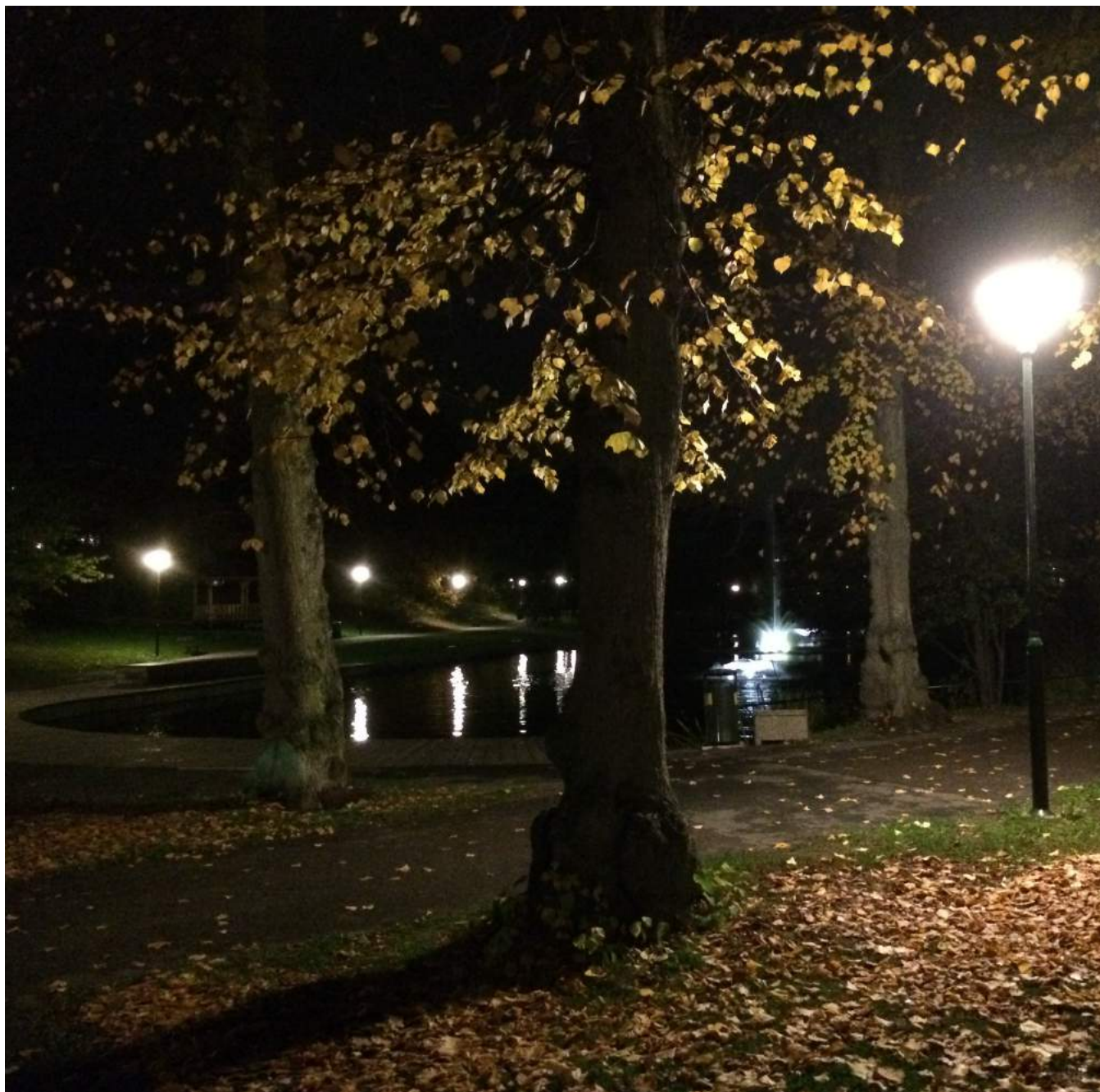
Tillgänglighetsåtgärder kan möjliggöra att parkerna kan användas av alla (Olsson, 2014).

Trygghet

Tryggheten är en viktig förutsättning för alla stadens invånare och är avgörande för hur människor i staden nyttjar parkerna och grönområdena. Ett område kan ha många olika uttryck under dygnet, veckan eller året. Viktiga platser och parkvägar ska vara överblickbara samtidigt som skymda passager bör undvikas i största möjliga mån. På samma sätt kan målpunkter, evenemang och aktiviteter i stadens offentliga rum bidra med positiva effekter för upplevelsen av trygghet, då det drar till sig människor och verksamheter. Även områdets skötsel är avgörande för hur trygg man känner sig. Parker och miljöer som är välvårdade och omhändertagna upplevs som tryggare.

Upplevd trygghet varierar ofta över dygnet. Ett skogsparti som dagtid fungerar som en välbesökt oas kan på natten upplevas mörk och obehaglig. En god belysning i parker och längs frekvent använda stråk är viktigt för den upplevda tryggheten. Parkerna innehåller en stor variation av belysning, där stor vikt läggs vid att åstadkomma samspel mellan ljus och skugga och därigenom skapa en bra ljusmiljö och rumslighet och en upplevelse av trygghet.

Staden arbetar kontinuerligt tillsammans med medborgare och intresseorganisationer för att öka tryggheten för alla. I arbetet genomförs bland annat trygghetsvandringar där områden med behov av kompletteringsbelysning eller beskärning av träd och buskage identifieras.

Belysning i Långbroparken, foto Eva Wretling.

Tillgänglighet

En av stadens målsättningar är att vara en tillgänglig huvudstad. Trots målsättningen finns fortfarande brister eftersom det även finns andra faktorer att ta hänsyn till, som trafiksäkerhet, drift och underhåll, estetik och ekonomi. Ibland kan tillgängligheten vara svår att förbättra, till exempel längs gångvägar med branta lutningar som löper över naturligt bergig och brant terräng.

Andra tillgänglighetsförbättringar är enklare att åtgärda, som kontrastmarkeringar, räcken i trappor, komplettering av armstöd på befintliga parksoffor, utplacering av nya tillgängliga parksoffor, ny belysning eller nya markmaterial. Vad gäller markmaterial är asfalt, betongplattor och släta stenhällar mest lämpliga.

Lekplatser för alla

Barn med funktionsnedsättning har samma lekbehov som barn utan funktionsnedsättning. Enligt lagstiftning från år 2003 ska bristande tillgänglighet gällande lekplatsers utformning och utrustning åtgärdas. Åtgärderna kan innefatta att byta markmaterial, komplettera eller anpassa lekutrustning eller sänka kantstöd. De små förändringarna kan vara skillnaden mellan exkluderande och välkomnande. En tillgänglig och användbar miljö underlättar även för personer utan funktionsnedsättning, bland annat äldre och personer med barnvagn. Tillgänglighetsanpassningen är kontextberoende, det vill säga att anpassningen måste ske utifrån platsens förutsättningar, men det finns några aspekter som är särskilt viktiga att tänka på. Dessa kan sammanfattas i tre huvudområden: nåbarhet, orienterbarhet och utbud av lekutrustning.

Parker och promenadstråk är viktiga mötesplatser året runt (Ovan Olsson, 2015, nedan t.v Carlö, 2012 och nedan t.h Li, 2014).

Nåbarhet

Nåbarhet avser förutsättningarna att ta sig till lekplatsen och att röra sig mellan lekutrustningen. Nåbarheten påverkas bland annat av markmaterial, fallskyddsunderlag, kanter, trappsteg och hur mycket marken lutar.

Orienterbarhet

Orienterbarhet avser möjligheten att förstå hur lekplatsen är utformad. Orienterbarheten påverkas bland annat av hur utrustningen är placerad och hur rumsligheten och ledstråken är utformade.

Utbud av lekutrustning

Utbudet av tillgänglig lekutrustning är avgörande för möjligheten att leka. Även marken runt lekutrustningen bör i största möjliga mån vara tillgänglig. En sandlåda kan bland annat bli mer tillgänglig med en högre sarg som ger sitt- och lekmöjligheter eller ett bakkbord som är placerad i ytterkanten så att det kan nås med rullstol. Vid en cykelkarusell kan barn med synnedsättning cykla och barn med rörelsenedsättning åka med. Kompisgungor och gungor med rygg- och armstöd är mer tillgängliga för barn med nedsatt rörelseförmåga. Rutschkanor belägna på en kulle är mer tillgängliga för barn med nedsatt rörelseförmåga om de kan ta sig upp genom att gå, hasa eller krypa via till exempel ett rep, ledstång eller via en trappa med ramp.

Rutschkanor i en naturlig slänt i Långbroparken som kan bli mer tillgängliga om de kompletteras med ramper och rep.

Park- och naturtillgång

I denna del analyseras Älvsjös park- och naturtillgång utifrån parkkaraktärer och upplevelsevärden. Analysen av parkkaraktärer innefattar Älvsjös utbud av park- och naturområden. Analysen av upplevelsevärden innefattar vilka värden som erbjuds i parkerna och naturområdena.

Analyserna har även kompletterats med analyser för övriga element. Dessa innefattar kartering av skolverksamheter, hundrastområden samt en analys av gröna stråk.

Även kontakten med park- och naturområden utanför stadsdelsområdets gränser är mycket viktiga för att kunna tillfredsställa invånarnas behov och väga upp brister. Denna kontakt redovisas inte i denna parkplan.

Analys parkkaraktärer

Älvsjö har en total yta om 867 ha, varav 15 ha är vattenområde. Av den totala ytan är 192 ha (23%) allmänt tillgänglig park- och naturmark. År 2008 var andelen offentlig grönyta per person cirka 34 kvadratmeter.

Grönområden har stor betydelse för stadens klimat och för människors välbefinnande. Andelen offentlig grönyta per person är ett viktigt mått som anger besöksstrycket på stadsdelsområdets park- och naturmark. Andelen visar även vilket slitage som kan förväntas och hur skötseln kan planeras.

Ytterstadsområden med en liten andel offentlig grönyta är oftast småhusområden. I innerstaden är tillgången generellt lägre. Det innebär bland annat att parkerna behöver rustas upp oftare och att skötselinsatserna blir större. Inom vissa delar kan det höga besöksstrycket på parkernas gräsytor göra att de slits sönder. Gräsytorerna kan i dessa fall komma att ersättas med konstgräs, gummiastfalt eller utformas till torg.

I en tät blandad stadsbygd bör 15- 20% av landytan vara offentlig friyta. I flera av stadens nya stadsutvecklingsområden ligger andelen under 15%. Stadens målsättning är att hålla en god parkstandard genom att parkmarken ska vara tillräckligt stor för att fylla invånarnas rekreationsbehov och klara besöksstrycket.

I parkriktlinjerna anges även att stadens invånare bör nå ett område med god ljudkvalitet (mindre än 55 dBA) inom 200 meter. Därför presenteras även en bullerkarta som ligger till grund för tillgångsanalyserna. Bullernivåerna är avgörande för vilken parkkaraktär som parkerna och naturområdena kan klassas som. Bullernivåerna speglar även trafiken vilket i sin tur är avgörande för hur man kan röra sig inom området.

Områdena varierar i storlek och parkkaraktärer. Mellan bostaden och natur- och friluftsområden, stadsdelsparker och närparker har staden satt upp ett antal rekommendationer. Dessa presenteras i tabellen nedan.

För tillgångsanalyserna har vissa avsteg från kraven för att uppfylla de olika ytorna gjorts i denna parkplan. Avstegen beskrivs under respektive berörd tillgångsanalys.

Kvantitativa rekommendationer:

Inom 200 meter:
Närparker 0.5- 5 ha
Inom 500 meter:
Stadsparker 5- 50 ha
Inom 1000 meter:
Natur- och friluftsområden >50 ha

Stadens målsättning:

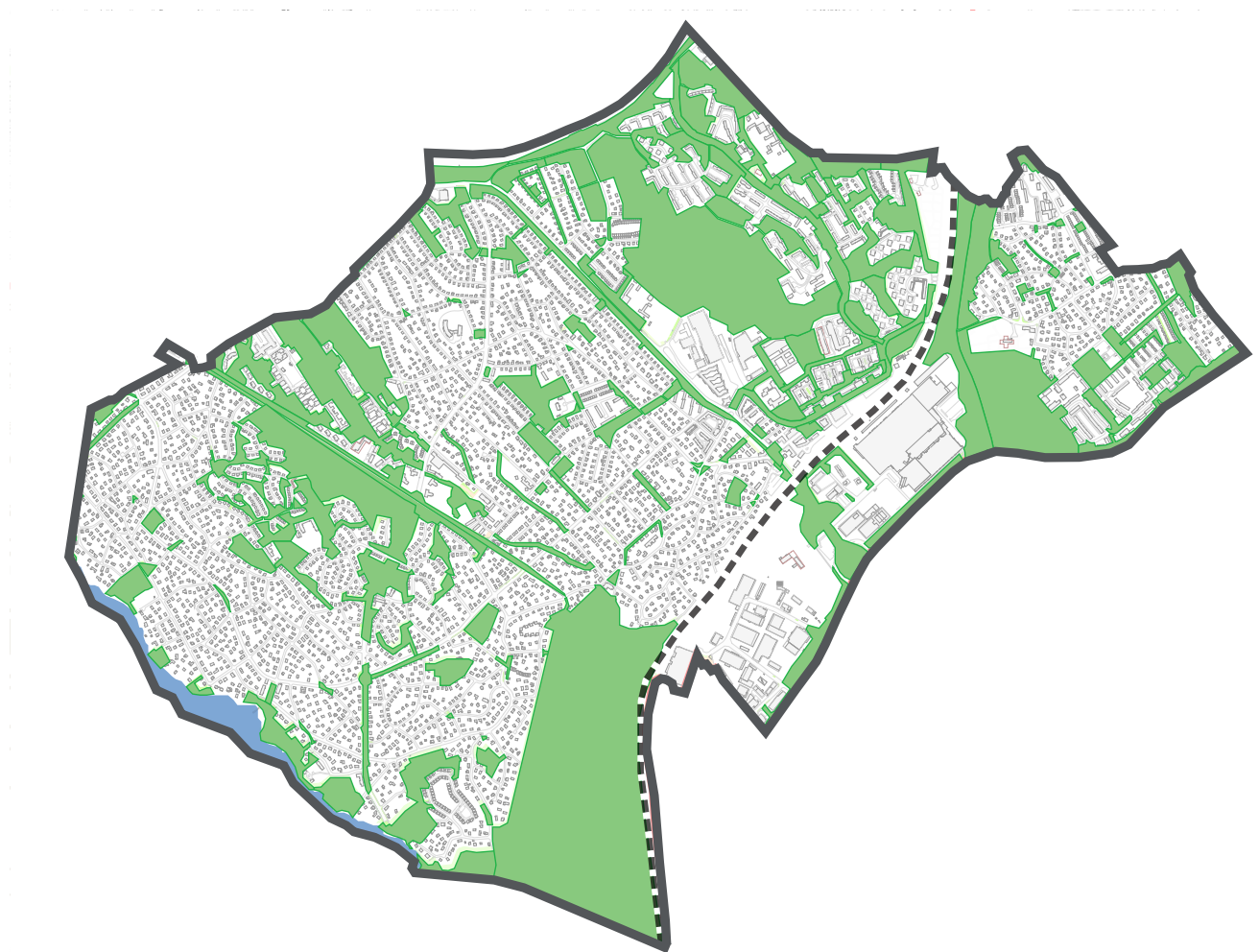
Stockholm ska hålla en god parkstandard, vilket innebär att mängden parkmark måste vara stor nog för att tillgodose invånarnas rekreationsbehov och klara det höga besöksstrycket.

Allmänt tillgängliga friytor

I kartan redovisas samtliga av stadsdelsområdets allmänt tillgängliga friytor. Delar av dessa är dock svåra att använda på grund av faktorer som buller eller terräng. Upplevelsevärdena i denna analys är främst knutna till de stora grönområdena, men finns även i de mindre naturområdena och i närparkerna.

I stadsdelsområdets glesa till mycket glesa bebyggelse av lamellhus och villor finns en del utspärad naturmark och ett flertal parker. Vid den tätare bebyggelsen i anslutning till Älvsjö station finns färre och mindre inslag av parker och naturområden. De större naturområdena utgörs av framförallt Solbergaskogen och Älvsjöskogen.

Översikt allmänt tillgängliga friytor

Översikt av allmänt tillgängliga friytor i Älvsjö. Skala 1: 30 000 (A4).

0 500 1000 m

Översikt parkkaraktärer

Älvsjö innehåller en mängd olika parkkaraktärer. I kartan visas de ytor som ingår i stadsdelsområdets park- och naturmark. Respektive yta finns beskriven i parkplanens andra del. Ytorna varierar i storlek och karaktär, allt från natur- och friluftsområdet Älvsjöskogen som är 62 ha till fickparken Fjärilsparken som är 0.01 ha stort. Inom kategorin "Övriga gröna friitor" ryms en mängd olika ytor, allt från en mindre gräsyta i ett gatuhörn till längre samband av gräsytor och naturmark längs en väg eller gata. Anledningen att kategorins längre samband eller större ytor inte klassificerats som någon annan karaktär är ofta att miljön är bullerstörd från trafikleder.

Teckenförklaring

- Stadsdelspark
- Närpark
- Naturpark
- Strandpark
- Parktorg
- Fickpark
- Natur- och friluftsområde
- Landskapspark
- Koloniområde
- Bostadsnära natur
- Park- och naturstråk
- Övriga gröna friitor

Översikt av parkkaraktärer. Skala 1: 10 000 (A4).

Bullernivåer

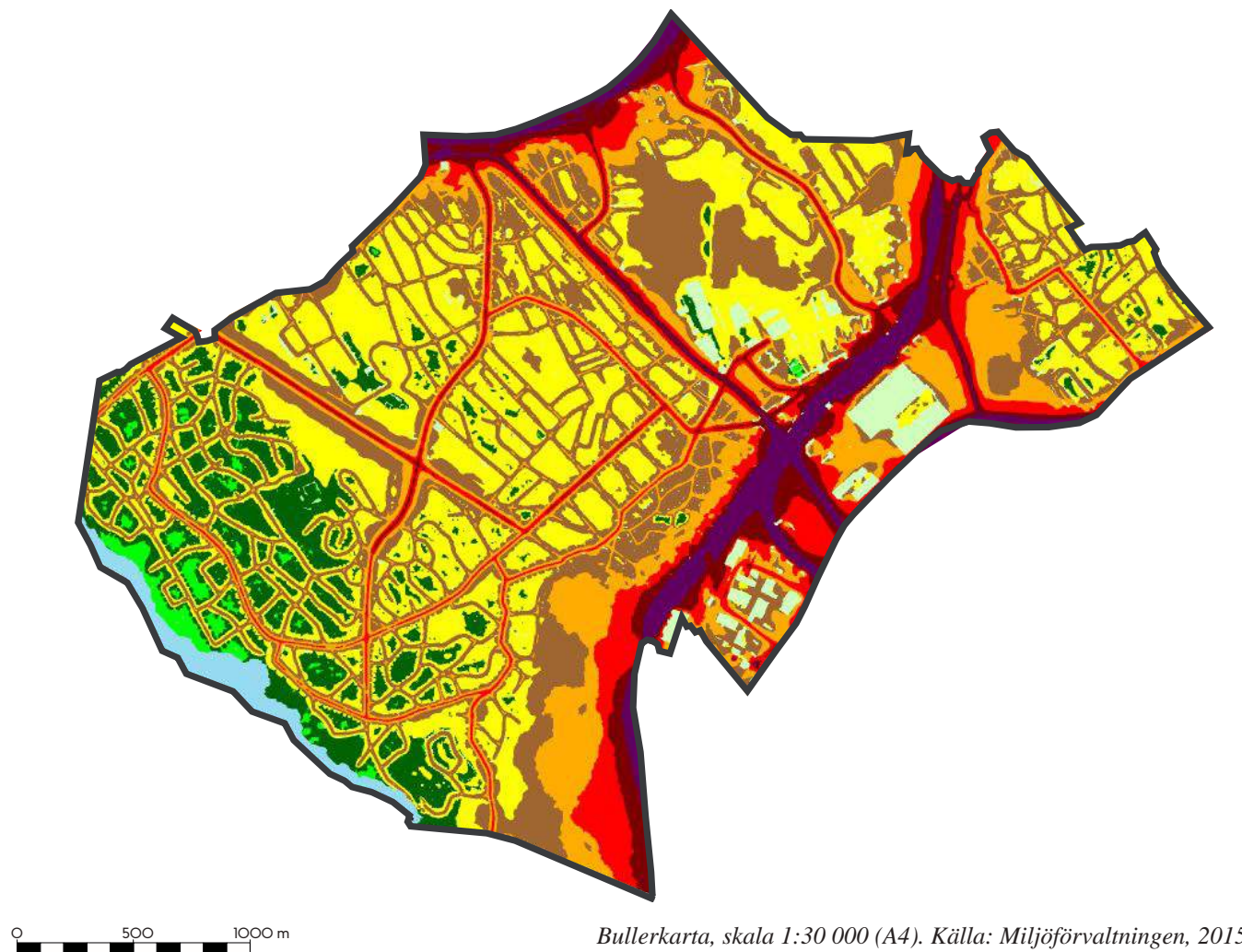
Buller som begrepp förekommer allt oftare inom den fysiska planeringen. Parker och naturområden som inte är bullerstörda är värdefulla tillgångar.

Gränsen för en god ljudkvalitet inom centralt belägna områden är satt till 55 dBA. Stadens bullerkällor är oftast kopplade till olika trafikslag. Järnvägen och Södertäljevägen utgör de största bullerkällorna inom stadsdelsområdet. Vantörsvägen, Älvsjövägen och Åbyvägen separerar stadsdelarna och utgör bullerkällor. Även de största vägarna inom stadsdelarna är bullerkällor, till exempel Svartlösavägen och Folkparksvägen.

Bullret har en negativ påverkan på intilliggande naturområden och upplevelsen av dem. Flera av dessa områden är kuperade och fungerar som visuella och bullermässiga barriärer mellan vägarna och bostäderna. Områdena används många gånger för promenad och hundrastning av de boende. Men bullerstörningen minskar områdenas potential att bidra till en sammanhängande grön infrastruktur.

Bullerkartan visar att Långsjö och Herrängen är de minst bullerstörda stadsdelarna inom Älvsjö. Kartan visar även att den största delen av Älvsjö ligger inom stadens gräns för en god ljudkvalitet.

Bullerkartan

Teckenförklaring

Bullernivåer (dBA)

Under 35

35- 39

40- 44

45- 49

50- 54

55- 59

60- 64

65- 69

Över 70

Natur- och friluftsområden

Ett grönområde betecknas som ett natur- och friluftsområde om det är minst 50 ha stort och har ljudnivåer som inte överstiger 45 dBA.

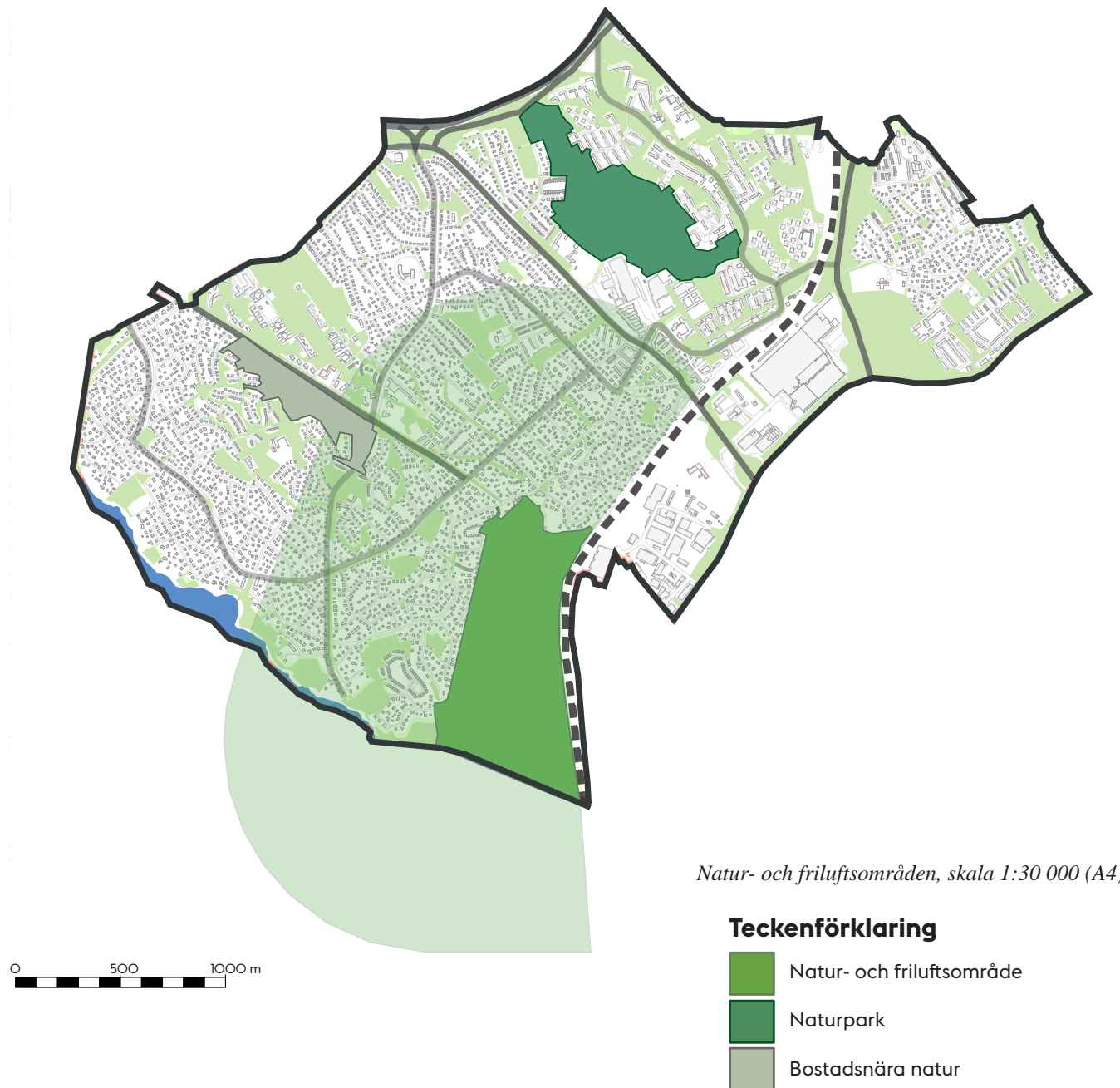
Älvsjö innehåller en mängd varierande naturområden. Dock uppfyller inget av dessa kraven för ett natur- och friluftsområde. I parkplanen har därför avsteg från kravet för högsta ljudnivå gjorts. Med denna bakgrund kan Älvsjöskogen klassas som ett natur- och friluftsområde.

Analyskartan visar att Älvsjös norra och östra delar har låg tillgång på natur- och friluftsområden. Dock kan grönområden som Solbergaskogen och Herrängsskogen erbjuda en viss funktion som natur- och friluftsområden trots att de inte uppfyller storlekskraven. Därför är dessa två markerade i kartan men utan avståndsmarkeringar.

De kvalitativa riktlinjerna för analyskartan:

Natur- och friluftsområde inom 1000 meter.

Analyskarta Natur- och friluftsområden

Stadsdelsparker

Ett grönområde betecknas som en stadsdelspark om det är mellan 5- 50 ha stort och har ljudnivåer som inte överstiger 55 dBA. En stadsdelspark bör erbjuda lek, motion, samvaro, avkoppling och evenemang.

Älvsjö innehåller 7 stycken stadsdelsparker som är jämnt fördelade över stadsdelarna. I parkplanen har avsteg från möjligheten till evenemang gjorts eftersom flera parker bedöms innehålla andra kvaliteter och därmed kan få klassningen stadsdelsparker.

Stadsdelsparkerna varierar i karaktär. I Solberga planeras Prästgårdsparken och Lerkrogsparken att tillsammans bilda en stadsdelspark som ansluter till Älvsjö torg. Kristallparken är en parklek men fungerar som en stadsdelspark i kombination med Solbergaskogen.

Analyskartan visar att Långsjö har låg tillgång på stadsdelsparker. Dock kan andra grönområden som Långsjöbadet erbjuda en viss funktion som stadsdelspark trots att det inte uppfyller kraven på upplevelsevärden.

De kvalitativa riktlinjerna för analyskartan:

Stadsdelspark inom 500 meter.

Analyskarta Stadsdelsparker

Stadsdelsparker, skala 1:30 000 (A4).

Teckenförklaring

Stadsdelspark